

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v saboto 12. januarija 1856.

Kdaj je dobro teleta rediti, in kako jih rediti, da se krave ne poškodovajo in teleta vendar krepko rastejo?

Nekteri v svojo škodo terdijo, da v prestopnem letu nikdar ni dobro telet rediti, ker živinčetu prestopnega leta drugi zobje lepo ne zrastejo, temuč med zobmi je viditi toliko prostora, kakor da bi zoba manjkalo, to pa živinče kazí, da ni za kupčijo in ne za pašo.

Ta je pa skoz in skoz bôsa. Kdor ima za teleta dobre kerme, naj le teleta redí, če je tudi prestopno leto, in on se bo v treh ali štirih letih prepričal, da se leto po govednih zobéh ne prestopa. Vsak nekoliko skušen gospodar pa dobro vé, da vročina in muhe tudi močni živini rasti ne pospešujejo, mlade mehke teličke pa na pol zamorijo, torej teleta le kaže rediti, ki se po Mali maši do svetega Jožefa storijo, vse druge v bolj vroči dôbi leta je bolje za meso obertniti.

Težava je sicer dandanašnji z živinorejo. Vendar tudi reven kmet, ki še nekaj sená ima, že dobí še kje kako kravo v rejo; al on si ravno zavolj mleka in masla ne upa telet rediti, ker mu krava, ako jo tele 10 in 12 tednov sesá, kmalo ob mleko pride; verh tega se mu še pozno poja, ali pa celó tisto leto jalovka ostane. Kmet brez lastne živine, naj potrebniše podpore kmetijstva, tako dolgo na zemljišu revšino obira, in si ne vé ne tje ne sem pomagati, dokler ga poslednjič boben požene s praznimi rokami po svetu.

Poznam jez živinorejca, ki nima ravno velike kmetije, pa se mu živinorejstvo dobro obnaša. Naj povém, kako on v tej reči dela:

Dve kravi se mu obravite, on pustí juničicama po 3 tedne sesati. Zdaj se mu telet prodati škoda zdí, pa tudi krav je škoda, ako bi se teleta še k njima pušale; on torej veléva krave molsti in po perstu *) teletoma mleko piti dajati. Počasi se mleko teletoma priterguje in toliko mlačne slane vode **) k mleku priliva. Juničici pa tudi dobivate zraven dobre kerme vsaki dan pest otrobov, in čez 30 mescev se že vsaktera teh junic otelí s krepkim teletom. Da bi pa mladih krav teleti ne poškodovale, ju kar nič pod kravi ne pustí, temuč zapové teleti, kakor se na noge skobacate in hočete sesati, vsaktero posebej v suhoten in dobro nastljan hlevček djati, krave do čistega pomolsti in jima prvo mleko po perstu dati spiti.

*) Da pa tèle perstov ne ogrize, naj se na dnu posode nekoliko bolj pri strani jermenček na vsakem koncu z žebličkom blizo skupaj pribije, da tako jermenček za kaka dva pavca kviško moli. Tele za jermenček z gobčkom prime, ter željno in urno serka, dokler je kaj v posodi. Posoda, v katero je jermenček prabit, naj se vsakikrat do čistega pomije; tudi je prav, da se le pol mleka va-njo vlije, in kadar ga tele popije, pa še druga polovica, da mu mleko preveč ne uhaja v nosnice. Posodo, iz ktere tele pije, je treba vsakikrat z rokama dobro deržati, da je tele ne preoberne in mleka ne zlije.

**) Ako bi se merzle vode prililo, bi se mleko shladilo, in tele bi ga ne hotlo piti. Kadar se pa mlačne vode prilije, tudi tele pozná, da je mleko slabeje, zato je treba ga nekoliko osoliti, in tele potlej tako z veseljem pije, kakor da bi bilo naj bolje mleko. Pis.

Mlademu teletu se skozi 4 dní po petkrat dá mleka piti, in če ima krava obilo mleka, se sme vselej nekoliko pritergati; po četrtem dnevu se pa sme teletu že bolj obilo dajati in le po 3krat na dan. Kravi se tudi ponudi piti mlačne vode, v katero se moke ali otrobov potrese, precej ko se otelí *), ker je takrat večidel jako žejna. Zdaj je čas, da ima krava prestopno leto na boljo in bolj obilno hrano, in ako se to zgodi, se ona že v četrtem ali petem tednu poja. Po teletu že večidel prvi dan malokdaj ali pa nič ne zamuka in tele se krave še ne spomni. Primerilo se je, da je tele ponoči iz svoje zatvorice ušlo, je po hlevu skakalo in kadar se je utrudilo, se je uleglo in čakalo, da je zjutrej zopet pomolzenega mleka dobilo, ker ga samo ni vedlo kje iskati.

Kdor tako teleta izreja, on gotovo tudi pri dobri hrani mora od krav mnogo več dobička imeti memo tistega, ki pustí kravo sleči in stolčiti, da je kostnjaku podobna. Če švajcarske živinorednike vprašamo, in druge, ki se umno z živinorejo pečajo, bodo tudi večidel povedali, da je bolje za kravo, teletu piti dajati, kakor pa da bi kravo sesalo.

Prenapeti častivec natornih postav bi utegnil reči, da se to pravi od modrega Stvarnika dane postave zaničevati. V gojzdu tele košuto sesá, dokler se mu ljubi in dokler ona kaj mleka ima. Tako bi se moglo tudi z domačim teletom goditi, da bi se v tej reči natorni postavi zadostilo; ali ravno tako bi se tudi ne smelo nobeno drevesice požlahniti in noben petelinček ali druga žival ne skopiti itd. Al drugač je to treba umeti. Pri tistih stvaréh, ki jih je nam Bog odločil v rabo, se ne pregrešimo, če jih tako obračamo, da nam bolje koristijo; pri pametnih stvaréh pa, ki jih je Stvarnik sebi prihranil v službo, naj človek marljivo pazi, da ne prestopi poljubno natornega reda; ali ravno v tej zadevi je pogostoma narobe svet! (Konec sledí.)

Gospodarske novíce.

Grojzdna bolezen na Francozkem. Iz obilnih lanských skušinj zastran grojzdne bolezni na Francozkem se je pri ondašnjih vinorejcih sedaj misel vterdila, da bolezen ne tičí v terti, ampak da izvira iz unanjih vzrokov. Ker tedaj ni terta grojzdne bolezni kriva, svetujejo dobro skušeni možje, naj se vinorejci nikar ne prena glijo in naj nikar ne pomečejo bolnih tert iz vinogradov.

Sviloreja na Kitajskem. Kitajci (Kinezi) ravnajo vse drugač z rejo svilodov ali židnih gosenc kakor mi; se vé da je pa tam tudi vse druga dežela in vse drugačno podnebje. Kitajci namreč v jeseni nabirajo murbino perje preden začne rumeneti (žoltéti) in napravljajo iz njega neko testó, katero v dobro zadelanih posodah čez zimo hranijo. Spomladi zmeljejo to testó v prah, kterega samega ali z grahovo ali rajževo moko zmešajo in mladim gosencicam pokladajo; ta kerma dá mladi živalici moč in krepost, da potem še raje je zeleno murbino perje.

*) Nekteri imajo prazno vero, da se krava ne otrebi, če se ji dá popred piti, in jo zavolj svoje neumnosti terpinčijo včasi več ur s hudo žejo. Pis.